Ч. 287 (12.653). Львів, субота 27. грудня 1930. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Сумні наслідки диктатури.

Львів, 26. грудня 1930.

Еспанія — країна далека, й давно минулися ті часи, коли її політична влада та моральний авторитет простягалися на простір, в якому „сонце не сходило ні заходило". Тому, здавалось би, події в Еспанії не повинні цікавити нас більше, ніж випадки в якихось інших частинах світа, про які пишеться і читається виключно з інформаційного обовязку, зі свідомістю, що вони з нашим власним життям не мають ніякого звязку. Однак те, що тепер діється в Еспанії, не належить до категорії історії з Марса. Навпаки, воно не тільки є надзвичайно цікаве й повчаюче з ширшого погляду історії державних устроїв та національних і суспільних рухів, але може навіть насувати деякі анальоґії з відносинами, які таки зовсім близенько нас торкаються. Коли ми від кількох літ вічно довкола себе чуємо про потребу режіму „сильної руки", про пережиток демократично - парляментарного устрою, про диктатуру, як запоруку ладу і спокою та демократію, як утотожнення анархії і потрясень, — то зовсім до речі буде приглянутися еспанському образкові, який саме й представляє в найбільш яскравий і проречистий спосіб: диктатуру та її наслідки.

Від половини 1923 р. (13. вересня) до 1929 року включно, повних шість літ правив Еспанією по диктаторськи ген. Прімо де Рівера. Протягом того часу кількакратно заявляв тимчасовий характер свого правління, яке — мовляв — покликане на те, щоби покласти край спробам анархізації краю та після заведення „спокою" і переведення „необхідних реформ" — передасть владу назад народньому представництву. Протягом тих шість літ еспанський диктатор залюбки називав себе піренейським Муссолінієм, засуґестіонувавши навіть тією назвою Альфонса XIII., який підчас одних відвидин у Римі, хвалився перед Віктором Емануїлом III., що й він має „свого Муссолінія". На лихо, цей еспанський „ерзац" італійського Муссолінія був дуже кепський. Узяв Прімо де Рівера від свого первовзору лише диктаторські жести та методи правління; не мав не тільки реформаторського хисту, але й ніякого пляну. Та головне: не був навіть тінню тієї індивідуальности, якою є Муссоліні і не памятав — як не памятають усі звеличники фашизму та зматори наслідування фашистівських зразків, — що вся т. зв. фашистівська система будування державного устрою на суспільних корпораціях, замісць політичних партіях, та одній національно-патріотичній верховницькій орґанізації, — що вся ця штудерна система повстала і тримається завдяки ґенієві „іль дуче". Прімо де Рівера, як сказано, ґенієм не був; його „Унія патріотична", на якій хотів спертися, як на політичній організації, споєній військовою дисципліною, від самого початку не трималася купи; експериментаційні реформи серед війська та зневажливе відношення до світу науки довели до невдоволення серед старшинського корпусу й протестів професури та страйків студентської молоді. Вже перші чотири місяці 1929 року були періодом безперервних бунтів і заворушень; захитаного авторитету влади не врятувала й міжнародня виставка у Барцельоні (відкрита у травні 1929 р.) і 28. січня 1930 р. ген. Прімо де Рівера зголосив димісію, уступаючи місце ген. Беренґуерові, свому особистому ворогові.

Переймаючи владу, ген. Беренґуер заповів, що його завданням є промостити шлях парляментаризмові й парляментарному урядові, себто сказав більш-менше те саме, що й його попередник, з тією ріжницею, що цей останній нищив парляментарні залишки, а його наслідник мав їх відбудувати. І ось показалася вся трудність цієї місії: не можна було за одним махом воскресити розбитих політичних партій, ані воскресити похороненого суспільно-політичного орґанізованого життя. Не стало підстав для парляментарного устрою, та бракло теж підстав під диктатуру. Новий уряд опинився у порожні, а природним наслідком такого стану був — вибух нової революції, яку тільки що пережила Еспанія.

Ця остання революція не зверталася уже проти режіму „сильної руки", себто політичного терору й обмеження громадянських прав, лише мала вже явно республиканський характер, себто била в короля, династію та монархістичний устрій. Явище зовсім зрозуміле: приятель і ставленик короля ген. Прімо де Рівера правив по диктаторськи на те, щоби задовольнити автократичні нахили династії (їх має кожна династія), яка вважала в автократизмі й диктатурі найкращий засіб закріплення свого панування; і ген. Прімо де Рівера впав під напором невдоволення мас. Тоді король гадав закріпити позицію династії поворотом до демократичних реформ, покликав до виконання цієї місії ген. Беренґуера і цей останній округлий рік втратив на безплідній борні з руїнницькими наслідками шостилітньої диктатури. Ясно, що маси шукають винуватця і бачать його — у королі Альфонсі XIII., цілій династії і монархістичному устрою. І нині в гру входить уже не той чи інший кабінет та такий чи інший режім, лише престол і устрій.

Альфонс XIII., щирий патріот, глибоко огірчений невдячністю народу. Ген. Беренґуер, буцімто ворог автократичної диктатури, огірчений ще більше незрозумінням його добрих інтенцій. Перед представником „Матена" Зауервайном („королем репортерів") розжалений генерал-премієр нарікав на невдалу революцію, як на „непорозуміння", яке примусило його завести назад і стан облоги і строгу пресову цензуру, та яка відволікла поворот до засад демократичного правління. І знову Еспанія попала в нове зачароване коло: уряд, який нібито „приготовляє" парляментаризм, приміняє репресії для здавлення революції, а вони в свою чергу розпалюють пристрасти і приготовляють у підпіллі новий вибух.

На династії, на армії і на широких народніх масах мститься експеримент 6-тилітньої диктатури. Її проклін переслідує цей прегарний край не дозволяє піднестись йому з матеріяльної руїни та штовхає дальше у політичний хаос.

На старі, дразливі теми.

Польська політика супроти українців в освітленні А. Бохенського.

Вчора познайомили ми наших читачів зі статтею краківського „Часу" п. н. „Берестя і Сх. Галичина" (в ориґ.: Малопольска). Автор статті, правдоподібно якийсь впливовий варшавський санаційний політик, намагався в ній оправдати відомі події у Сх. Галичині, себто т. зв. пацифікацію. При тім він порівнював теперішні польські репресії супроти східньо-галицького українського населення з репресіями анґлійців супроти ірляндського населення напередодні унезалежнення Ірляндії. Ми вже вчора звернули увагу на невідповідність цього порівнання тай вказали, чому так думаємо, зокремаж звернули увагу на міжн. зобовязання Польщі супроти Сх. Галичини. Нині не хотілиб над цим ще раз розводитися, але всеж нехай вільно нам буде зазначити і те, що анґлійські репресії супроти ірляндців припадали в тому самому часі, коли поляки зазнавали в Росії чи не гірших від анґлійських репресій. Наслідком цих останніх було між іншим те, що найчільніші та найвідповідальніші нині за польську державну політику діячі були тоді в більшости на політичній еміґрації, переважно в Галичині, що належала до Австрії, а найактивніші з них належали до боєвої орґанізації ППС та вели відому революційну акцію. Отже виходилоб, що ще й із тієї причини порівнання анґлійських репресій у передвоєнній підяремній Ірляндії з „пацифікацією" у Сх. Галичині щонайменше анахронічне.

Але не тому вертаємо до тієї справи. З нагоди обговореної у нас вчора статті не можемо ще раз не вернути до статті п. А. Бохенського, опублікованої теж у „Часі", а саме до тієї її частини, в якій обговорюється взагалі методи польської політики супроти українців, а якої ми ще на сторінках „Діла" не подали. Коли наші читачі познайомляться з думками п. Бохенського на цю тему, то зрозуміють політичну ментальність автора не тільки вчора обговорюваної статті, але й ментальність польських політиків та всіх професійних польських, як ендецьких, так і санаційних, публіцистів, які підходять до українського питання з правила з повним легковаженням і з цілковитою іґноранцією справи.

Отже п. А. Бохенський у статті п. н. „**O istotę ruchu ukraińskiego**", надрукованій у „Часі" з 18. грудня ц. р., а передрукованій у цілости санаційним польським щоденником „Курер Віленьскі" з дня 23. грудня ц. р., пише дослівно так:

„Польський Статистичний Річник подає, що в 1928 р. виходило в Польщі 87 періодиків в українській мові. Вісімдесять сім. Зпоміж численних вибираємо цей один доказ, що відноситься до розмірів української проблеми. А справу цю в нас часто легковажать, занадто упрощують або просто таки неґують.

„Поважна преса майже не займається українцями. Глибші та сміливіші голоси, як О. Борковського у „Дродзе", минають без відгомону. Зате публіцистика лекшого автораменту засипує читачів статтями, в яких невідомо, що більше подивляти: іґноранцію, тенденційність чи недостачу політичних критеріїв. З цих трьох головних гріхів іґноранція є найважчим. Правдивий, китайський мур ділить нас від цих примховатих побратимців, заслонюючи нам силу, політику, літературу, пресу, а часом навіть само істнування українців. Може це одна з причин, чому офіціяльна політика польська була і є позбавлена поважного референта українських справ. Про політику супроти меншости рішають виділи безпеченства при східних воєвідствах. Хвилевий спокій виростає до розмірів остаточної мети меншостевої політики.

„Число українців трудно означити з уваги на відсутність нових обєктивних даних. Натомість можна оцінити їх силу і впливи на тирені на схід від Сяну. Ми говорили вже, що видають 87 ґазет. Одинокий щоденник „Діло" стоїть на високому рівні. Дивним збігом обставин польське громадянство уважає „Діло" бруковим свистком, що пропаґує більшовизм чи сепаратизм. Це одно з тих непорозумінь, яких багато і які творять підложе для крізи в польсько-українських відносинах.

„Українці мають ок. 2500 кооператив, розсіяних по селах; вони творять станиці як політичні, так і економічні. Читалень і бібліотек „Просвіти" є понад 3.000. В польських університетах є 1.900 слухачів українців, а крім того багато відбуває студії у Празі або в Берліні.

„Найсильніша українська партія — це УНДО суспільно поміркована політично

противпольське і протиросійське. Бореться во-
ню з партією старорусинів і Сель-робом, ко-
трий має чисто комуністичну програму. З так-
тичних оглядів обі ці партії були толеровані,
а навіть піддержувані властями проти УНДО.

„Не зважаючи на цей фактичний стан, в
опінії польській нема не тільки програм на
довшу мету, але навіть критеріїв, на основі
яких треба би розглядати українську справу.
І так дехто доказує, що українців зовсім не-
ма, бо назва ця не відповідає історії, а етно-
графія знає тільки русинів. Такі люди для за-
доволення своєї наукової доктрини не вага-
ються посвятити реальних політичних вальо-
рів. Мало хто здає собі справу, скільки по-
дразнення й ненависти викликує серед україн-
ців, коли називати їх par force русинами. А
проте нічого не зискуємо, впираючись при
тій назві. Вистало6 нам приняти політичні
критерії в українській справі, щоби справа
номенклятури стратила для нас цілу вагу.

„Одначе істнує одна політична група, що
хрушить копію за русинів так енергійно, якби
йшло не про наукову проблему, але наче в на-
дії, що оскільки вдасться присилувати україн-
ців приняти назву русинів, то крику не буде.
Ілюзія ця походить з незнайомости обектив-
них умовин, що лежать на дні української
справи. Якинебудь зміна назви нічого тут не
поможе. Навпаки: відмовлювання назви, яку
собі українці хочуть прибрати, відштовхує
від Польщі зрештою спокійних людей, і на-
ближує їх до сепаратизму.

„Часто також чуємо думку, що українська
справа не істнує, бо 50 літ тому не істнувала:
„Українців створив намісник X чи У“. Ця не-
достача політичної оцінки ситуації роззбро-
юе і є доволі розповсюднена, особливо серед
людей старших, які памятають мимо часи,
коли українців не було. І щож з того, що нині
є 87 газет, 2.000 кооператив, міліони людей,
що горять ненавистю до Польщі? „Вісімде-
сять літ тому української справи не було, от-
же й тепер нема, шкода про неї говорити“...
Але якби ми здефініювали українську справу
як стан розбурхання пристрастей серед насе-
лення Сх. Галичини, що уважається україн-
ською, то ми оминулиб того розу помилок.

Іншою, незвичайно гріаною є ілюзія, на-
чебто меншість, про котру мова, ділилася на
дві окремі, навіть ворожі групи: нечисленну
банду „українських“ інтелігентів, ворожу
Польщі, сепаратистичну наслідком грошевих
впливів заграниці, і спокійну, льояльну масу
„руського“ селянства, яка оглядається тільки
на добробут. Ілюзія ця, очевидно приємна, не
має, на жаль, нічого спільного з дійсністю.
Аби вже не цитувати кооператив і „Просвіт“,
зазначім, що руська преса має збут виключно
на селі, і то в розмірах незнаних в інших ча-
стях Польщі. Руський інтелігент, що походить
просто з народа, або від руських священиків,
отже вихований в тісному звязку з селянами,
є значно більше звязаний з селом, як його
польський відповідник, на якому тяжить іще
шляхотська відрубність, що асимілює інтелі-
генцію нешляхотського походження і дає їй
вищий рівень, але й дистанс у відношенні до
селян. Тут теж можна зачислити ілюзію, з
якою часто можна стрінутися у людей, які не
мають звязків з селом, начеби одинокою при-
чиною української кризи й боротьби з Поль-
щею була справа соціяльна. Ті люди твердять,
на основі власних здогадів, що українські се-
ляни вяжуть поняття національности з соці-
яльним положенням і що на випадок вивлас-
нення поміщиків на їх терені вони сталиб
льояльними громадянами. Джерело цієї ілюзії
лежить у недоцінюванні національного роз-
витку українських селян. Ці селяни, завдяки
звязкам з інтелігенцією, а також завдяки то-
му, що є грунтовно змішані з селянським на-
селенням польським, мають значно виразніше
скристалізоване національне почуття, як напр.
селяни в Королівстві. А оскільки є українця-
ми, себто належать до УНДО, то суспільно
вони далеко більше умірковані не тільки від
„Визволення“, але може й „Пяста“.

„Всі розміри і наслідки нещасної ілюзії
яка вірить у льояльність села, малює докладно
хід саботажів. Виходячи з того заложення,
спрямовано перші репресії виключно проти
здогадних агітаторів, оминаючи спокійне і
льояльне селянство. Дійсно скермувати ре-
пресії проти сіл значило би признати: 1) що
село є в тісному звязку з інтелігенцією; 2) що
село є в стані революції. Тому теж щойно то-
ді, коли десятки фільварків пішли з димом,
приступлено до репресій. І ось саботажі при-
пинилися. Життя само коштом майна дідичів
заперечило офіціяльну ілюзію. Зближаємося
тут до ядра справи, до самої істоти проблеми.
Бо якщо це банда агітаторів, яка для німець-
ких грошей рискувала життям, кидаючи бомби
і т. д., якщо то вже цілі лави заняли проти-
польський фронт, то може була до того інша
причина, як закордонна агітація. — Нехай ні-
хто не говорить про сепаратизм. Сепаратизм
— то нерозумний романтизм, божевілля укра-
їнської політики. Сепаратистів у Сх. Галичині
є кількадесять, ворогів Польщі міліони“.

Перший політичний процес проти б. посла у Сх. Галичині.

Звіт з політичного процесу, що відбувся проти б. секретаря Української Парляментарної Репрезентації б. посла д-ра Блажкевича в окр. суді в Самборі

На основі акту обвинувачення Прокуратури Окружного Суду в Самборі з дня 26. листопада 1930 визначив самбірський Суд головну розправу в справі д-ра Івана Блажкевича на день 17. грудня ц. р. в год. 9. передполуднем.

Трибунал у складі радн. Скобронського як предсідника і радн. суду Венгжина та Шиманського як вотантів. Прокуратуру заступав підпрокуратор Зельонка. Боронили обвинуваченого адвокати д-р Іван Рогуцький із Самбора, д-р Степан Витвицький і д-р Волод. Ільницький з Дрогобича.

В год. 9. ввели обвинуваченого зі слідчих арештів під ескортою на салю, по чім трибунал почав складати лаву присяжних. Явилося 21 суддів присяглих, а тому, що лава складається з 12 присяглих і одного заступника, то прокураторові і обороні обвинуваченого застережено право вилучення по 4-ох присяглих. Серед присяглих було 2 українців, 2 жидів і всіх їх прокуратор вилучив так, що лава присяглих була складена виключно з 12 польських суддів. Старшим лави був вибраний Фіберт, директор копалень воску у Бориславі.

Коли лава присяглих була готова, предсідник казав відчитати акт обвинувачення.

АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Прокуратура обвинувачує д-ра Блажкевича:

1) За злочин з § 58 ц. кар. закону себто за злочин головної зради, доконаної в той спосіб, що: а) обвинувачений дня 8. липня 1928 р. в Підбужі, дрогобицького повіту на прилюднім зібранні УНДА між іншим сказав, що українці не признають версайського трактату і рішення Ради амбасадорів, а тимсамим східних меж польської держави, далі що їх завданням є боротьба за відірвання Східньої Галичини від Польщі та створення суверенної української держави, що „Сх. Малопольска“ повинна зватися Галичина, що всі українці повинні організуватися в партії УНДО, бо тільки через сильну організацію тієї партії можуть відірватися від польської держави і створити свобідну Україну, до чого скорше чи пізніше прийти мусить; б) що дня 5. серпня 1928 в Опаці коло Дрогобича на прилюднім зібранні партії УНДО між іншим сказав, що українці не визнають версайського трактату і рішення Ради амбасадорів, що не визнають польської держави і чужого ярма, бо тільки наслідком рішення Ради амбасадорів знайшлися під чужим пануванням, що українців є 7,000.000 і вони повинні лучитися з українцями з Волині, Буковини і Чехословаччини та створити власну державу, що слід організуватись і скинути зі себе чуже ярмо.

2) За провину з §§ 305 і 312 к. з. заподіяну в той спосіб, що: а) дня 5. серпня 1928 р., в Опаці, висловлюючися в прилюдній промові, що убийники бл. п. куратора Собінського доконали мороду не для особистої користи, а для добра українського народу і з любови до своєї держави, похвалював морд на особі бл. п. кур. Станислава Собінського; б) що дня 8. липня 1928 р у Підбужі, висловлюючися на прилюдному зібранні, що в українських школах мають учити тільки вчителі-українці, а вчителі-поляки мають піти на Захід, що, якщо Український Клюб того постуляту щодо шкільництва не виборе у соймі, то повинен це зробити сам український нарід через бойкот школи, та взивав інших до чинности

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 27. ГРУДНЯ 1930.

ІСТОРИК.

Українська Академія Наук
і українська історія.

(Докінчення.)

Інформації про Немирича і Мазепу. — Мазепа, український поет і цар Петро. — Коментар української бувальщини. — В якій нації це можливе?

Перший, другий і четвертий документ не мають ніякого значіння для історії України і їх можна було сміло не друкувати. Третій документ — пашпорт, виданий (1704) Мазепою гінцеві в Польщі в „важливій і дуже негайній справі“. Але що то за справа? жадного коментаря там нема, крім пяти рядків з Костомарова.

Пятий документ — німецький відпис листа царя Петра (20. вересня 1707 р.) до гетьмана Мазепи — не віддавати Правобережжя полякам. Лист нових фактів не подає, а надто довгий коментар переповідає відомі обставини, серед яких відбувалися змагання царя й Польщі щодо Правобережжя.

Шостий документ — екстракт, зроблений „бреві стильо“ шведською державною канцелярією, з бендерської конституції (1710). Коментар до цього першорядного джерела української державної історії робить гнітуче враження: жадного слова про Орлика, а щодо оцінки самої конституції, читача відсилають до „Мазепи“ Костомарова. А ось ця знаменита оцінка Костомарова: „Очевидно мало цікавими й неважливими в історії можуть здаватися умови, уложені підчас обрання гетьмана Орлика, бо нового гетьмана обирав на чужині... гурток людей, яких переслідувала законна найвища злада“. (Т. XVI., стор. 735).

Оця „законна найвища влада“ є дуже характеристична для Костомарова та його школи, але сьогодні УАН могла би, здається, інакше оцінити державний здвиг мазепинців у Бендерах! Зрештою редакція Збірника могла би просто як коментар переповісти прегарну розвідку акад. М. Василенка „Конституція Филипа Орлика“, що появилася російською мовою у 1929 р. в Москві у збірнику „Ученые записки. Россійская Ассоциация Научно Изследовательских Институтов Обществ. Наук. Институт Истории“. Т. IV., стор. 153—171. Чи в Москві можна справедливо оцінювати бендерську хартію, а в Київі можна лише повторювати „вірноподанну“ оцінку Костомарова?

Восьмий документ — 10 сторінок німецькою мовою про смерть Мазепи, — який уже видрукував Молчановський в „Кіевскій Старині“ (1903, січень). Пощо було його друкувати теж не розуміємо.

Проте цікавий є останній (X) документ, — лист кошового Івана Мочульського до гетьмана Орлика (20. XII. 1719 р. В заговку помилково „1721 р.“). Про цей лист згадує Філярет Колесса в своїх „Матеріялах... зібраних у шведськім Державнім архіві“, що друкувалися у „Ділі“ в 1910 р. (№ 33, 34, 36, 38—40). Але ніде Ф. Колессу не згадується й, мабуть, його розвідка залишилась невідомою видавцям збірника.

Як бачимо при ближчому розгляді ці „найцікавіші“ документи не такі вже й цікаві, але у всякому разі сам факт їх видрукування, хоч і з блідим, а то й невірним коментарем, був би корисним для державної історії України, якби... якби в коментарі не було двох тверджень, що просто нищать усю працю, що під фірмою УАН завдали тяжкий удар нашій національній державній ідеольогії.

У XVII і XVIII в. мали ми два державні здвиги: хмельниччину й шведчину. Обидва дістали в останньому томі Археогр. Комісії удар, який мусить мати широкий відгомін.

На стор. 23 читаємо чорним на білому: „**Поляк Юрій Немирич...** перейшов до Хмельницького“. Читаєш й перечитуєш, шукаєш у „виправках“! Ні, це не помилка: Немирич-поляк! Наша національна гордість на культурній ділянці, великий український европеєць XVII віку, учень голяндських, англійських та італійських університетів, який 17. червня 1632 р. записав на реєстрі падуйського університету: **„Georgius Niemirycz ex Belgio, Britannia, Gallys hospes in itinere adhuc conficiendo“**, автор твору, що вийшов у Парижі, якому вчені европейські присвячували свої праці, той, про якого Драгоманов, другий великий український европеєць, з гордістю говорив „наш Немирич...“ цього Немирича в році 1930 р. УАН перевернула у поляка!...

Видатніший (з походження, з Київщини) наш державний муж, творець корсунської шведсько-української угоди, Немирич-поляк!

Можуть спати спокійно в своїх могилах ті московські бояри й воєводи, що так ненавиділи Немирича, як „ляха“. Їх праця, їх пропаганда проти Немирича, як визначного речника української культури й державника, дала чудові овочі. Давно вже в Кремлі замість „тишайшого“ царя сидить Сталін, а в „самостійній“ УСРР Українська Академія як катедра твердить, що Немирич був поляк! Про такий успіх мабуть, не мріяв і той славетний московський воєвода Борятинський, що хвалився: „Ѣхать де мнѣ вскорѣ къ Москвѣ: зосль де мене въ Кіевѣ хотя и трава

необичайної і законові противної; в) що дня 5. серпня 1928 р. в Підбужі образив комісаря старосгва Йосифа Бауера, який тоді виконував службу, а саме висловом до нього: „Пане комісар, Ви не знаєте законів. Ви навіть не є горожанином, я з Вами почислюся".

Після відчитання акту обвинувачення предсідник дав голос обв. д-рові Ів. Блажкевичові з візванням, щоби він відповів устною обороною на повищий зміст акту обвинувачення.

ЗІЗНАННЯ ОБВ. Д-РА БЛАЖКЕВИЧА

До ніякої вини не почуваюся. Я відбув віча у дні 8. VII. 1928 в Підбужи і в дні 5. VIII. в Опаці. Були це віча справоздавчі. Моє звідомлення перед виборцями було поділене на кілька уступів, з яких один був посвячений політичним справам, а інші справам шкільним, господарчим і т. д.

Оскільки мова про політичний уступ, то я держався вірно стенографічних протоколів сойму з дня 29. III. 1928, коли то з соймової трибуни була виголошена головою клюбу д-ром Д. Левицьким правно-державна заява, і з засідання з дня 30. V. 1928, на якому голова клюбу виголосив промову, що доповнювала і вияснювала правно-державну заяву. Я був навіть настільки обережний, що відчитав зі стенографічного протоколу цілу правно-державну заяву, даючи лише переклад в українській мові, а деякі уступи відчитав навіть по польськи в оригіналі.

В декларації стверджено, що нашим святим і непорушним ідеалом є незалежна українська держава на всіх українських землях. Промова з дня 30. V. виснює, що УНДО змагає до своїх цілей виключно легальними засобами.

Ні одна з тих промов не має у собі нічого карігідного, бо вірити в національний ідеал не є ніяким злочином. Тому ані маршал сойму, ані навіть ніхто з польських послів не реаґували підчас виголошення повищих промов. Вправді пан прокуратор називає обі повищі промови злочинними, однак ніякий прокуратор не має права цензури промов, виголошених у соймі; до цього покликаний є лише маршал сойму і сам сойм. Що декларація не містить у собі нічого такого, що мало би об'єктивні знамена карігідного вчинку — найкращим доказом те, що вона була в цілости друкована в усіх українських і польських часописах.

Було обовязком кожного українського посла здати звіт з діяльности з Українського Соймового Клюбу та зокрема подати до відома зміст правно-державної заяви. Складати посольські звіти належить до обсягу виконування мандату поза соймом. Згідно з 21. ст. конституції, посла не можна потягати до відповідальности не лиш за діяльність у соймі, але також за діяльність поза соймом, яка входить в обсяг виконування посольського мандату, і то ані в часі тривання мандату, ані після його закінчення.

Слів, закидуваних мені в акті обвинувачення, я не вжив. Колиж деякі поліціянти, слухані як свідки ствердили, що я ці слова казав, то це можна пояснити хіба тим, що не зрозуміли змісту промови, а повиривали або хочби несвідомо поперекручували поодинокі слова, підсуваючи їм інше значіння, ніж воно виходило з контексту моїх виводів на вічах. Знаменно, що віча у Підбужі взагалі не розвязано, хоча були на нім присутні функціонарі поліції, а віче в Опаці щоправда розвязав присутній комісар староства Бауер, однак не підчас політичної частини мого звіту, лише значно пізніше, при обговорюванню справи амнестії.

Акт обвинувачення, закидає мені похвалювання убивства куратора Собінського. Я не похвалював того вчинку; виводив лише ріжницю між звичайними кримінальними злочинами, доконаними з особистих мотивів, та злочинами, доконаними з мо[тивів] ідейних; я навів дальше, що Український Клюб поставив внесок на признання амнестії усім політичним вязням, себто таким, які допустилися карігідного вчинку не з особистих мотивів. Як примір політичних злочинів я навів замах на президента Войцеховського й убивство куратора Собінського. В тім місці комісар Бауер розвязав мені віче, твердючи, що я похвалюю той вчинок.

Що торкається закиду, наче би я кликав до бойкоту школи, то цей закид навіть у тій формі, що є в акті обвинувачення, не творить ніякого карігідного вчинку. Прокуратор бачучи хиткість акту обвинувачення, хоче піддержати його, покликуючися на мої „протидержавні настрої". Доказом тих настроїв має бути вже сама моя приналежність до партії УНДО, яка — на думку прокуратора — має безсумнівний звязок з У. В. О., чого — в свою чергу — доказом є буцім то арештування голови УНДО д-ра Д. Левицького. Про цей, ніби-то, безсумнівний звязок з УВО знаємо лише з краківського „Курерка", але нема на це ніяких реальних доказів; навпаки, найкращим доказом, що нема ніякого звязку між УНДО і УВО, це обставина, що УНДО дальше істнує легально, хоча міродайні чинники, які мають нагляд над діяльністю УНДО, є не менше патріотично настроєні, як пан прокуратор. Що-правда, домівка УНДО була якийсь час запечатана, але це був лише звичайний виборчий „трік". Арештування д-ра Левицького не є ще ніяким доказом ані проти нього ані проти УНДО; зрештою дотепер невідомо, за що його арештовано.

Як велику гармату пркуратор висуває проти мене фотоґрафію, на якій находжуся я й інші українські посли та Коновалець. Це фотоґрафія чисто товариського характеру та походить з серпня 1928 р. з часів Зїзду Міжпарляментарної Унії. Зрештою, про цю знимку говорив докладно посол Луцький в „Ділі", так, що вияснення справи цієї фотоґрафії є загально відоме.

Прокуратор робить мені дальше закид, що найдено у мене 3 примірники брошури в англійській мові: „Українське питання — проблема мира". Я по англійськи не розумію і що в ній написано — не знаю, та й пан прокуратор не вирозумів з неї більше, як лише наголовок одної статті: „Терор в Польщі", і на підставі того наголовка називає цю брошуру „протидержавною".

Найдено у мене дальше 17 почтових карток, на яких зображена етноґрафічна карта України; тимчасом з пояснення в німецькій мові виходить, понад всякий сумнів, що це мапа етноґрафічна. **(Das geschlossene Siedlungsgebiet des ukrainischen Volkes).**

Пан прокуратор закидує мені навіть, що найдено у мене два примірники журналу „Розбудова Нації"", який, як він запевняє, має заборонений дебіт у Польщі. Однак ці примірники походять з 1928 р., а в кожнім з них находиться поклик до передплати з зазначенням львівської адреси, куди треба звертатися в справах журналу, та чек П. К. О. з зазначенням: „Розбудова Нації", на який передплату треба платити. Виходить, що цей журнал в 1928 р. мав ще почтовий дебіт у Польщі...

Уже в часі оборони д-ра Блажкевича прийшло до першого непорозуміння між обороною та вотантом трибуналу Венґжином і прокуратором на такім підкладі, що оба вони випитували д-ра Блажкевича не про факти, себто висказані ним слова, наведені в акті обвинувачення, але допитувалися д-ра Блажкевича за його власні переконання, мабуть на те, щоби поставити обвинуваченого в необхідність виразного зясування його особистого відношення до польської держави і теперішнього ладу, а тимсамим вже заздалегідь вплинути на неприхильне для нього відношення суддів присяглих.

Проти такої поведінки вотантів трибуналу виступила оборона рішуче, домагаючися ставити питання до обвинуваченого не в справі його внутрішніх переконань, які не є предметом обвинувачення, а в справі чисто фізичних чи словних вчинків, за які прокуратура д-ра Блажкевича обвинувачує.

Це неприхильне становище обох вотантів до обвинуваченого та його оборони, сміло можна сказати неприхильніше ніж прокуратора, виступало підчас усієї розправи, а саме найбільше при допиті вотантами всіх свідків у часі доказового поступовання. Це становище обох вотантів трибуналу робило теж прикре враження на присутніх, які зібралися в числі понад 300 осіб у салі розправ.

ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

Доказове поступовання почалося від переслухання дрогобицького старости *Станіслава Поремба́льського*, якого покликала оборона на ствердження характеру і поведінки д-ра Блажкевича та його відношення до льокальної влади в часі перед вибором д-ра Блажкевича послом до сойму і в часі його послування. Свідок Порембальський, ствердивши, що діяльність д-ра Блажкевича, а саме влаштовані ним віча у Підбужі й Опаці не вплинули у нічім на зміну ментальности населення цієї околиці, — виставив позатим д-рові Блажкевичові якнайкраще свідоцтво щодо його характеру і такту та признав, що він і всі у Дрогобичі мали для обвинуваченого д-ра Блажкевича якнайбільшу пошану.

Те саме ствердив також черговий свідок *Йосиф Бауер*, який був комісарем дрогобицького староства у 1928 р. і як такий був на вічу в Підбужі дня дня 8. липня 1928 р. Свідок цей, переслуханий у предметі акту обвинувачення, хоча й піддержав свої зізнання, зложені у слідстві про те, що промова д-ра Блажкевича в часі віча мала характер дуже ворожий до польської д-р... жави, але заперечив, буцім то д-р Блажкевич на тім вічу взивав присутніх до відірвання Східної Галичини від Польщі і скинення чужого ярма. Заперечив теж, буцім то д-р Блажкевич після розвязання свідком віча візвав присутніх, щоби лишилися на місці і не повинувалися наказові влади.

Зізнаючи у справі промови д-ра Блажкевича щодо мови на особі кур. Собінського свідок ...

...не рости". Трава хоч і росте, але „жертвенність" малороссов така велика, що аж після 250 років повторяють покірно гасла московської пропаґанди...

Мазепу в останньому збірнику не перевернули в поляка, але, може, його ще гірше зневажили, ніж Немирича. На стор. 41 читаємо: „Коли гетьман **Мазепа 5. квітня 1710 р.** упокоївся у Бендерах, на гетьмана обрано Пилипа Орлика". Кожний, навіть середній гімназійний учень, знає, що Мазепа помер у 1709 р. (вересень-жовтень), а ось УАН грубо плутає смерть Мазепи з датою обрання Орлика, думаючи, що ці дві події йшли поруч. Справжню дату смерти можна булоб знайти і в словнику, але пощо? Чи це так важливо? Чи в якої іншої нації можлива, та ще в академічному виданні, зневага памяти людини такої величини як Мазепа?

Коли найвища наукова установа так піклується фактами життя Мазепи, чому дивуватися, що поет Сосюра, вже справжній комуніст, пише поему „Мазепа", яка кінчається:

„Я повернув своє обличчя
в минуле наше
шоб і там
здійняти бурю й тарарам,
шоб розстріляти Мазепу-ката
во імя пролетаріята".

(„Західня Україна" № 6).

Сосюра довів лише до льоґічного кінця те, що вчила про Мазепу українська народницька історична школа.

Коли в Москві російський письменник Пильняк саме недавно змалював царя Петра у вигляді брехливому „старий історик" Платонов, як сам каже в передмові „не витримав" і написав життепис Петра, а російське державне видавництво видало його.

Але на Україні „старі історики" певно „витримають" до кінця, а якби, що вважаємо неймовірним, хтось і не витримав й написав життепис Мазепи, то ледви чи харківський уряд зважився би його видати. Від 1918 р. до 1930 р. у Росії вийшло яких 52 праць про особу царя Петра. А на Україні про Мазепу? Не рахуйте, бо на одній руці залишаться вільні пальці...

Читач може спитати: Хтож автор коментарю документів Молчановського, хтож саме зробив з Немирича поляка? Автор — Веньямин Кордт, заслужений дослідник, який видав свого часу вельми цінні праці з картоґрафії України. Та нема чого гріха таїти: шановний автор — людина вже поважного віку — аж до 1917 року був неприхильником української державности. Всі колишні студенти київського університету, що почували себе українцями, добре це повинні знати, бо нераз штовхалися з п. Кордтом, тоді кустосом університетської бібліотеки. Ледве чи автор міг ґрунтовно змінити свої погляди. Нема сумніву, що для п. Кордта Немирич по щиросги — „поляк", а коли саме помер Мазепа не грає для нього великої ролі.

Але крім п. Кордта є ще УАН, що несе відповідальність. Її історична школа сьогодні така ж як у XIX віці плюс комуністичний світогляд, репрезентований новими академіками, призначеними урядом. Наслідки цього будуть такі-ж катастрофічні, як були в 1917 році.

Де історія не має національно-державної бази, та країна раніше чи пізніше переходить на становище провінції, незалежно від титулу, який носить ця „провінція". Питання може бути лише про те, хто буде господарем цієї провінції.

Під цим оглядом видання археоґрафічної комісії УАН є явищем, що мусить цікавити не тільки вузькі наукові кола, а ціле українське громадянство на всіх українських землях.

представив, що д-р Блажкевич пояснював присутнім на вічу, що коли українські посли зібралися перший раз у соймовій салі, то відспівали „Ще не вмерла Україна“ на знак, що українці живуть і ніколи не зречуться свого національного ідеалу, що потім голова УНДО д-р Левицький відчитав заяву Українського Народу, зміст якої д-р Блажкевич представив присутнім через відчитання її зі соймового стенограму. Дальше представив д-р Блажкевич присутнім, що Українська Соймова Репрезентація старалася за амнестію в першу чергу для політичних вязнів та що такої амнестії не добилася, не зважаючи на те, що кримінальних злочинців слід би трактувати гостріше, ніж політичних вязнів, які допустилися вчинку у пересвідченні, що працюють для добра і з любови до свого народу. Як приклад політичного морду навів д-р Блажкевич морд на особі кур. Собінського та атентат на б. президента Войцеховського. Хоча свідок Бауер признав, що д-р Блажкевич не похвалював карігідного вчинку, доконаного хочби й з політичних мотивів, але зізнав, що з цілого змісту промови він набрав такого враження, що д-р Блажкевич хотів таким чином похвалити справників морду та піднести їх авторитет перед присутніми.

На цьому тлі виязалася довша дискусія між свідком і обороною, яка стояла на становищі, що поучення присутніх про ріжниці між кримінальним і політичним мордом не може бути ніяк ідентифіковане з похвалюванням карігідного вчинку.

З черги предсідник трибуналу приступив до переслухання свідка *Миколи Копача*, війта в селі Опака. Свідок цей усупереч зізнанням свідка Бауера і пізніше слуханих поліціянтів зізнав, що д-р Блажкевич на вічу в Опаці почав свою промову змальовуючи перше засідання сойму, коли то Українська Репрезентація відспівала „Ще не вмерла Україна“ та що д-р Блажкевич взивав виразно присутніх організуватися, щоби скинути чуже ярмо і підкреслював, що саме обовязком молодого покоління є це ярмо скинути. Свідок Копач зізнав, що на ньому особисто ця промова д-ра Блажкевича зробила дуже цікаве враження, бо він не хоче боротьби з польською державою і теперішним ладом, а хоче згоди і мирного співжиття в краю.

Це зізнання Копача, як війта з Опаки ще й греко-католика, зробило помітне враження на присяглих і на членах трибуналу. Від тих зізнань не хотів Копач відступити, не зважаючи на заміти оборони, що вони стоять у суперечності із зізнаннями такого свідка як комісар Бауер. Крім того Копач додав ще, що він сам чув, як д-р Блажкевич після розвязання віча комісарем Бауером за похвалювання морду на особі бл. п. Собінського взивав присутніх, щоби залишилися на місці, не розходилися та не слухали приказу влади.

Ті зізнання греко-католицького війта відбивали тимбільше на тлі цілого доказового поступовання, що скоро потім переслуханий горожанин Опаки поляк Мариновський, теж селянин, під присягою зізнав, що не чув, щоби д-р Блажкевич у часі своєї промови взивав присутніх до відірвання Галичини від Польщі, а якщо взивав їх до організування, то не для збройної боротьби, а навпаки, щоби українці як безборонні могли гідно станути до боротьби з узброєними ворогами.

По тім переслухано ще пароха з Опаки о. *Тимкевича*, який потвердив уповні оборону обвинуваченого. Після нього зізнали аналогічно свідки о. *Миколаєвич*, парох з Підбужа, і *Стась Дуб* з Опаки.

Переслуханий трибуналом цілий ряд свідків-поліціянтів старався представити промову д-ра Блажкевича на обох цих вічах як дуже ворожу для польської держави, підбурюючу та небезпечну для теперішнього ладу. Вони всі потверджували, що д-р Блажкевич на обох вічах через те тільки, що як приклад політичного морду подав морд на особі кур. Собінського, цей вчинок похвалював та що він після розвязання віча взивав присутніх ставити опір владі. Богато зі змісту зізнань поліціянтів відпало, після того, як їх оборона взяла в перехресний огонь питань. Тоді виявилося, що д-р Блажкевич представляв присутнім тільки ріжницю між політичним і кримінальним мордом, що поліціянти зараз-же після розвязання віча з багнетами, спрямованими до присутніх без ніякої причини, хіба для подразнення народу, розганяли його з площі віча так, що проти нього зареаґував аж присутній комісар староства Бауер. Мусіли теж признати свідки і поліціянти, що яких 500 присутніх на вічу розійшлося протягом не більше 15 хвилин, хоча місце було опарканене і з одним тільки виходом. Отже і з їх зізнань виходило наглядно, що не присутній нарід хотів ставити опір владі, а що навпаки узброєна поліція своєю нетактовною поведінкою могла легко довести до пролиття крови без причини.

Не менше цікавим покликом свідка був *Леопольд Ґраф*, учитель з Підбужа, який не тільки всупереч вислідам доказового поступовання потвердив цілий зміст акту обвинувачення, але ще й свої зізнання почав від запевнення, що він польський патріот і буде боронити найяснішої Річипосполитої.

За весь час допиту свідків д-р Блажкевич зберігав повний спокій і такт та не дався винести з рівноваги дарма, що бачив, як покрапно приймали тут неприхильні для нього зізнання. А яке було становище члена трибуналу Шиманського до справи, видно з того, що коли між свідком Ґрафом і обороною виявлялася полєміка на тему чи є в українській мові слово „милість“ у розумінні любови, радник Шиманський висловив голосну увагу до предс. трибуналу такого змісту: „Чи маємо ще вчитися циганської мови?“.

Якщо оборона не зробила вжитку з цього вислову судді та не зажадала вилучення його від дальшого ходу розправи, як судді сторонничого і небезпартійного, то тільки тому, щоби таким чином не довести до відложення розправи, відсилаючи її до слідуючої каденції присяглих і до засудження обвинуваченого на ще кількамісячний побут у слідчій вязниці. Та цей характеристичний факт повинен дійти до відома не тільки українців, але також до відома Апеляційного Суду у Львові, як зверхньої влади суддів Окружного Суду в Самборі.

Натомість тут слід підкреслити з натиском, що становище предсідника трибуналу рад. Сковронського за весь час розправи було високо безпартійне і правдиво судейське, за що теж оборона в кінцевій промові д-ра Витвицького висказала йому своє признання.

(Докінчення буде.)

Виборчі висліди до сойму.

ГОРОДЕНЩИНА

Від Ред.: Читачі вчорашнього „Діла“ дістали після табелі, в якій подане було циферне зіставлення виборчих вислідів у Городенщині, велику білу пляму. Пляма ця вийшла з того, що цензура була поклала на цю частину допису з Городенщини свою руку. Тимчасом у часі, коли вже друковано другий наклад „Діла“ (по конфіскаті), прийшло до нас повідомлення, що конфіскату того допису відкликано. А що дотична матриця була вже знищена, то вчорашнє число „Діла“ появилося вже з великою білою плямою. Це й причина, чому той допис з Городенщини подаємо нині ще раз.

Як сказано вище, по деяких селах ділялися ріжні зловживання. І так: в *Пробабині* в день виборів арештовано мужа довіря 11-ки Дмитра Гайлаша. Граничний сторож, що повнив у виборчім льокалі службу, відбирав від виборців 11-ки, а давав 1-ки. Свідки: Маланка Дубяк, Оксана Антонюк і Семен Вербівський. Комісар граничної сторожі погрожував карною експедицією, коли виборці не будуть голосувати на 1-ку, свідок Гриць Гудима. — В *Репужинцях* арештовано члена виборчої комісії Федора Юрійчука. — В *Раківці* викинено (сфальшувавши передтим число виб. комісії на повновластях) мужів довіря Михайла Лонича й Івана Гурака. Муж довіря 1-ки, Антін Лепчовскі, відбирав від виборців 11-ки й у виборчім льокалі явно аґітував за одинкою. Свідок Михайло Яськів. Голосування перервано в 7. год. вечором. Члени комісії устроїли собі там-же бенкет з горівкою і виб. комісією включно, пючи до пізної ночі. Свідки Федь Празнич, Дмитро Гурак і Михайло Гурак. У вислідi 11-ка не одержала нібито ані одного голосу. — В *Олієві-Корнів* жандарм, що робив службу у виборчім льокалі, змушував голосувати на 1-ку, впихаючи силою свої картки. Свідки (потурбовані) Іван Грамяк, Василь Грамяк, Лесь Шевчук, Дмитро Масевич, Степан Паньків, Петро Мазур, Степан Яковишин, Василь Думанський і Федь Мосевич. Проти „войовничого“ постерункового зроблено карне донесення за побиття до прокуратури до Коломиї. — В *Михальчу* арештовано мужа довіря Андрія Сусідку. Голосування закінчено около 7-ої год. вечором. По обчисленням виб. комісії дістала 11-ка всього 11 голосів, хоч 143 виборців готові під присягою зізнати, що вони голосували на 11-ку. — В *Чернятині* арештовано мужа довіря Івана Бурдеґу і члена виб. комісії Федора Лабача перед самим обчислюванням голосів. Дня 15. листопада арештовано Василя Болнарчука і Проця Неміша за роздавання карток; оба в арешті потерпіли фізично. — В *Поточиськах* пост. Бараніч відбирав у виб. льокалі 11-ки, впихаючи виборцям 1-ки і насильно впихав їх до урни. Свідки: Василь Ємчук і Михайло Ковальчук. Тойже жандарм ударив у виб. льокалі у груди Анну Микитин ж. Михайла і Марію Тацюк ж. Петра. Члени комісії вкинули до урни більшу кількість одинок, бо після заподання мужів довіря рішучо не перейшло стільки виборців, скільки виказано голосів, тимбільше, що около 300 виборців не допущено до голосування. Свідки: Михайло Винницький і Лесь Савчинський. Голова виб. комісії Саґаль викинув з коверти 11-ку, а порожну коверту вкинув до урни. Свідок Катерина Буджак і Федь Буджак. — В *Хмелевій* арештовано мужа довіря Прокопа Лаврова. Гол. виб. комісії Адольфа Стрижітавку заступала його донька Марія, заряджуючи явне голосування, ба, що більше, до урни вкидувано 1-ки без коверт, які комісія узнала за важні. Свідок Петро Оліїнкович. — *У Вікні* арештовано мужа довіря Гриця Левка, а голоси заміняно. — В *Далешевій* арештовано мужа довіря Гриця Маручука, якого потурбував по дорозі поліцай Шотка. Свідки: Іван Товарницький і Іван Плаксій. В часі голосування постер. ч. 1828/X відібрав від Михайла Власійчука 11-ку, дав 1-ку, вдарив його кілька разів у лице, і привівши до урни, змусив голосувати на 1-ку. Свідки: Василь Паньків і Василь Хомяк. — В *Семаківцях* арештовано мужів довіря Петра Бричку й Івана Плаксія. Пост. Саловінські у виб. льокалі відібрав від Петра Олексюка 11-ку, а натомість змусив його взяти 1-ку. Свідки: Михайло Попович і Гриць Плаксій. — В Кунисівцях невідомого назвища гран. сторож, що робив службу у виборчім льокалі, змушував погрозами виборців показувати числа і коли це були 11-ки, відбирав, а давав 1-ки. При цьому помагав йому ревно місцевий хрунь Василь Скупар. Свідки: Олена Демащук і Василина Стецюк, яких не допущено до голосування через те, що не хотіли показати, які мають картки. — В *Дубках* „ґранічер“ у виб. льокалі відбирав і дер 11-ки, а давав 1-ки. Кількох, що не хотіли брати — побив. Справа опинилася в прокуратурі. — В *Семенівці* викинено мужа довіря. — В *Жабокруках* гол. виб. комісії Василь Курик, відомий хрунь, по скінченню голосування, не перечисливши голосів, забрав урну і заніс на постерунок в Обертині. — В *Городенці* на фільв. куті при обчислюванні голосів... згасло світло і хоча наш член комісії наперед звертав увагу, щоби на всякий випадок були й нафтові лямпи, голова виб. комісії цього не зарядив. — На *монастирськім* куті одинокого нашого члена виб. комісії Григірчика і мужа довіря 24-ки Павла Ковбуса обпоєно до тої міри, що вони не знали, що з ними діється; в цей спосіб „здобуто“ 709 гол. на 1-ку. Те, що в повіті робили всі сили, тут робили сельроби, себто вкидали 11-ки, а впихали 24-ки. Одначе й це їм не помогло, бо 880 голосів на цілий повіт — говорять хіба самі за себе.

Оптимізм льорда Ірвіна.

Як подає льондонська преса, на однім зібранні в Калькуті віцекороль Індії льорд Ірвін виголосив промову, в якій заявив між іншим, що відносини між гіндусами та анґлійцями скоро унормуються на ґрунті взаїмного довіря та толеранції. Принцип підчинення Індії заступиться принципом рівноуправнення. Всякі революційні виступи гіндусів Анґлія здавить безоглядно, бо екстремний гіндуський націоналізм приносить великі шкоди самій Індії. Анґлія не легковажить собі волі великого гіндуського нарору і не бажає поневолити його, а тільки ввести у спільну сімю рівноправних членів британської імперії.

—o—

Томас Ман про демократію.

На просьбу студентства, відомий німецький письменник, лавреат Нобля, Томас Ман, опублікував у студентському журналі „Ехо дер юнґен Демократі“, який виходить у Нірнберґу, письмо про демократію. У листі Т. Ман пише, „Я не політик і не належу до жадної партії, я просто німець, якому честь і достоїнство Німеччини лежить на серці. Всеж думаю, що республика це та форма устрою, яка німцям дасть можливість виконати свої життєві завдання. Тому то мені милі статті у вашому журналі, в яких ви обороняєте свободу духа. Прикро, що дехто вважає нині ідею свободи пережитком. Ту ідею перекручують ті, які здібні все звихнути і перекрутити. Але ця ідея не може вмерти і нині чи завтра вона здобуде давну вагу і патос. Ця ідея свободи мусить тісно зєднатись із ідеєю батьківщини. Це повинна затямити собі німецька молодь, яка йде часто нині за фальшивниками німецької чести і достоїнства.

Пуанкаре бореться зі смертю?

Французька преса сповіщає, що стан здоровля Пуанкаре знов поґіршився. Надмірна праця підчас останньої крізи кабінету надруйнувала його здоровля так, що лікарі побоюються катастрофи, тим більше, що залізний льотарвничик переступив уже 70-ий рік життя. Останні телеґрами говорять, що стан здоровля Пуанкаре поліпшився і що публика зібрана перед домом недужого приняла цю вістку з ентузіязмом.

Новий японський посол у Варшаві.

Як повідомляє преса, новим японським послом іменовано визначного дипльомата Гірокуку-Ківая, який досі працював у посольстві в Парижі. Своє становище у Варшаві обійме він аж з весною.

——o——

Новий замах в Індії.

Дня 23. ц. м. в Лягорі підчас студентського з'брання один студент стрілив до ґуберйатора Жофруа де Монморенсія і поранив його та ще двох англійців. Замаховця арештовано.

В Б'лгороді викрито змову.

Віденська преса сповіщає, що в Югославії викрито військову антидержавну змову. Арештовано 17 старшин, членів „Товариства Справедливости і Свободи". Між арештованими є кількох вищих старшин. Переслухання цих старшин веде сам голова ради міністрів Живкович. Сконфісковано кілька відозв цього товариства звернених проти теперішнього короля Югославії.

Новий комісар у СРСР.

Радянська преса сповіщає, що Ц. В. К. компартії іменував члена партії Андреєва народнім комісарем справ робітничо-селянської інспекції. СРСР.

Українські малярі в Парижі.

Виставка групи трьох.

В затишному кутку, що несподівано ще залишився в самому центрі Парижа, в привабливому будинку Galerie de l' Atelier Français, в салі з добрим освітленням розвішено кільканадесять образів — підсумок праці наших молодих мистців: Хмелюка, Кричевського та Перебийноса, що складаючи невеличку ґрупу, улаштували спільну виставку.

З подиву гідною завзятістю, впертістю і, найголовніше, вірою у власні сили прямують наші молоді малярі в Парижі до нових і все кращих здобутків. Серед тяжких, іноді гнітючих матеріяльних обставин, без жадної матеріяльної, часто, навіть і без моральної підтримки Українського Громадянства вони, всеж загартовують своє мистецтво, поволі відкидаючи чужі і тимчасові впливи, виявляють своє власне мистецьке обличча і репрезентують наше українське мистецтво за кордоном.

Краєвиди Хмелюка, витримані в реалістичній манері раннього імпресіонізму, приємно вражають безпосередністю, ширістю мистецької передачі маляра, тою ширістю фарби і підходу до краєвиду, що так рідко можна стрінути тепер у так званих „передових" ательє. — Хмелюк не хоче вразити глядача тою модною манерою, або манерністю, що так легко запозичити у першої з берега монмартської „слави"; — він прямує своїм власним шляхом, спокійного, щирого артиста, що за свого найбільшого вчителя вважає саму природу.

Тих кільканацять краєвидів, що він їх виставив, дають цілу ґаму того здорового відчуття фарб, кольориту, світла і їх зміни в природі. Далекий він від фотоґрафічности, а головною метою свого мистецтва ставить передачу відчуття мистця вражливого на гру кольорів і світла в даному краєвиді. Зайве шукати в його творах сильних контрастів, буйних фарб, героїчних краєвидів моря, гір або міста; — широкий лан, затишний вечір на полі, беріг невеличкої річки, кілька залитих сонцем дерев — ось краєвиди Франції, що в богатьох місцях так нагадує Україну своєю природою, особливо коли вона схоплена на образах Хмелюка.

Всі краєвиди зроблені в одному загальному тоні, все підпорядковано ясному, спокійному світлу затишної лірики.

Кричевський виставив небогато образів, здебільшого краєвиди Підкарпаття. Побут у Парижі не міг не вплинути на цього молодого маляра і твори, що він їх тепер виставив, значно ріжняться від тих, що ми бачили в минулому році. Не раз критики стверджували, що артисти, які починають з ґрафіки, приходять до кольоризму par excellence. Кричевський, здається цілковито підтверджує це спостереження; — його останні праці, це гимн фарбі. Міцна декоративність у фактурі, елеґантність загальної ґами, щасливо знайдені і дискретно підкреслені контрасти, як це помічаємо в його „Подвірі"; — все це дає підставу до висновку, що перед Кричевським лежить широкий і вільний шлях природного кольориста. Звичайно, він ще не позбувся і не міг позбутися деяких впливів, але для міцної, яскравої індивідуальности Кричевського — це тільки питання часу і то дуже недалекого.

Останні праці Перебийноса підтверджують нашу думку про цього цікавого артиста, що великими кроками прямує до виявлення свого „я" на тлі париського малярства. Кольористичні імпровізації його останніх краєвидів, почуття ритму в розподіленні контрастів, тонкість і гармонія тонів, делікатні „вальори", і енерґійність конструкції — дають нам у кожному образі докази невпинного поступу цього маляра. Приємно відмітити те, що Перебийніс у своїх міських краєвидах не піддав під вплив модного тепер трактовання міста для Утрільо, навпаки від краєвидів Перебийноса маємо враження тонкої, стриманої в своїй прояві лірики.

На виставі є кілька його образів з минулих літ, на яких ми наочно можемо прослідкувати, який шлях перейшов маляр прямуючи до вияву своєї індивідуальности.

Хмелюк, Кричевський, Перебийніс — три молоді таланти; ріжні і ріжноманітні в засобах передачі свого мистецтва; всеж всіх трьох лучить та суто українська лірика, що, можливо, мимохіть проникає кожного українця і звучить в кожному творі цих трьох, повторюю, таких ріжних постатей.

З цим почуттям стриманої лірики злученої з мужньою волею до життя, залишаємо цю привабливу виставу, освічену останніми проміннями зимового сонця.

Париж. **О. Л-ко.**

НОВИНКИ

— **Баль Т-ва У. С. П. „Основа" у Львові, відбудеться в суботу дня 14. лютого 1931 р. в салях „Народнього Дому".** 1156

— **Курс модерних танців для старших.** Дня 1. січня 1931 року починається курс модерних танців виключно для старших. — Вписи: Зелена 7. перший поверх направо, в днях 27, 29, 30. і 31. XII. 1930 р. год. 1/7—8 вечором. 1154 2—4

— **Українська шкілка у Варшаві.** „Вядомосьці Українське" подають до відома, що Український Центральний Комітет зорганізував у Варшаві недільні курси для дітей українських еміґрантів. На курсах викладають українську мову, релігію, історію і географію України, спів і гімнастику. Управителями курсів є В. Краснопільський та М. Штанько.

— **Особисті вісти.** У львівському університеті промувався дня 23. ц. м. п. **Юліян Політило,** родом з Грабової коло Буська, на доктора медицини.

— **Перед станиславівським судом.** 12. грудня закінчилась розправа проти робітника 24-літнього Федора Досюка із Милованя, якому акт обвинувачення закидав державну зраду. Цю провину Досюк мав виконати таким чином: Він товк каміння на „Дуброві" під Станиславовом, а вертаючи з роботи до дому, роздавав робітникам відозви К. П. З. У. та розкидав ці відозви по дорозі до Милованя і розвішував їх по деревах. Суд присяглих не потвердив вини, яку акт обвинувачення закидав обвинуваченому і Досюка звільнено.

— **За скибу.** Перед судом присяглих у Станиславові станув Василь Сапіжак і його сестра Анна. Василя судили за те, що він, посварившись із своїм тестем Горцураком з Маняви за землю, підпалив його будинки, а в цьому мала допомогати йому сестра Анна. Трибуналові проводив суддя Рубчак, а боронив д-р Йонас. Сапіжака засуджено за підпал на 2 роки вязниці, а його сестру звільнено.

— **Чи це можливе?** В Рикові, пов. Золочів, арештовано Дмитра Яблонського, який начебто розкопав гріб Василя Островського, що помер перед 6 тижнями і вирвав з його щоки 6 золотих зубів, вартости 400 золотих. Слідство ствердило, що він пішов у ночі на цвинтар, розкинув гріб, розрізав пилкою труму, відтак чомусь обпалив вогнем горючої соломи лице покійного і вирвав зуби, щоби золото продати

— **Вибух нафти.** У Львові при вул. Потоцького 91. через необережність мешканців вибухла баня з нафтою, при чому сильно попарилась Анна Булинська, яку відвезено до лічниці.

— **Нешасливий випадок.** В селі Варваницях, в Теребовельщині, 12-літній Антін Камінський, помогаючи братові молотити збіжжа, зачепив ногою об колісця молотілки так необережно, що машина роздавила йому стопу. Від упливу крови і болю хлопець помер за пару днів.

— **Буря перекинула телеграфічні стовпи.** На дорозі до Сапіжанки, в Камінеччині буря перекинула кілька телеграфічних стовпів. Поліція зганяла селян зі Сапіжанки направляти ці стовпи. В тих-же околицях наслідком бурі один день була перервана залізнича комунікація.

— **Еміґрантам.** Дня 29. листопада ц. р. опубліковано декрет президента польської держави,

згідно з яким еміґранти із Польщі до Америки мусять відїзджати кораблями безпосередної комунікації тільки з польських пристаней на Балтику.

— **Інвалідам під увагу.** Згідно із законом з дня 7. березня 1929. який частинно змінив 24. статтю закону із 18. березня 1921. про інвалідів та про забезпечення їхніх родин, та родин тих, що згинули на війні, дня 31. грудня 1930 р. кінчиться речинець реґістрації осіб, які зголошуються по допомоги наслідком недуг, каліцтва чи смерти членів родини. Тому такі зголошення приймається лиш до 31. ц. м., а саме в староствах, у відділі справ інвалідів. До просьби долучити посвідку про горожанську приналежність, родинний список, військову книжочку і потвердження про поранення чи лікарське свідоцтво. Якщо такого свідоцтва нема, то потрібно двох свідків, які ствердилиб, що інвалід справді був ранений і де саме, або що недужий через участь у війні. Добре також долучити посвідку з військової лічниці, де ранений лічився.

— **Убив сестру.** В селі Стевжиці в Люблинщині 12-літній хлопець Станислав Пташок найшов на полі револьвер. Він показував свою знахідку сестрі, а відтак обидвоє так довго грались револьвером, що цей вистрілив і вбив сестру Станислава Пташка, Маріянну. Вона померла на місці.

— **Литовський шпіон?** „Курер Віленьскі" пише, що у Виленщині арештовано одного литовця, який, як виявилось, був на услугах польської контррозвідки, а рівночасно був литовським шпіоном.

— **Концесії на продаж алькоголю.** Польське міністерство фінансів подало до відома що концесії на продажу алькоголю видають тільки скарбові палати, а не міністерство, тому подання вислані до міністерства фінансів у цій справі не будуть навіть розглядані.

— **Крамарж має 70 літ.** Дня 24. ц. м. відомий чеський політик, лідер національних демократів Крамарж святкував 70 ліття своїх уродин. Вже у віденському парляменті він відограв поважну ролю, а підчас боротьби за незалежність Ч. С. Р. його заслуги були такі великі, що великий відлам чехословацького народу ставить заслуги Крамаржа вище, як заслуги Масарика. Між цими двома державними мужами йшла тиха боротьба, суперництво за впливи, але Крамарж, що правда горячий патріот і тому завжди вмів підчинити свої амбіції державним справам, тому як було треба, підчинював свою волю, волі Масарика, якого ідеольоґічно нераз поборював, як соціяліста. При кінці світової війни, вмираюча Австрія засудила Крамаржа на кару смерти за державну зраду, але присуду не вдалось виконати. Крамарж фанатичний славянофіл і москвофіл, а при тому завзятий ворог українського національного руху.

— **Ще одна заборонена фільма.** У Берліні заборонено висвітлювати фільму Ришарда Освальда п. з. „1914". Фільма має антивоенну тенденцію та освітлює причини світової війни і позакулісові дипльоматичні інтриґи.

— **Повоєнна молодь.** Віденська преса містить новинку, з якої довідуємося, що в австрійськім місті Кремсі ґімназійні учениці й учні утворили „Клюб самовбивників". Клюб мав свій статут, видавав бюлетен, у якому давав членам ради, як найлекше виконати самовбивство, де купувати револьвери, отруту і т. д. За порадою цього клюбу 15-літній учень Еренберґер застрілився, а другий ґімназист поранив себе і в лічниці виявив інших членів клюбу.

— **Висвистали князя.** До Монака приїхав з подорожі князь Монака разом з дітьми. На стації зібралась публика, яка чомусь не любила цього князя і привітала його пекольним свистом. Почалась бійка поліції з публикою, яка скінчилась як звичайно: арештовано 4 особи, які вміли найліпше свистати.

— **Рекордовий курець.** З ініціятиви одної болгарської фабрики тютюну в Софії відбувся конкурс курців папіросок. Конкурс тривав 14 годин. Рекорд здобув журналіст Занков, який за 14 годин викурив 202 папіроски. Другу нагороду дістав учитель Міхало, який за той час скурив 150 папіросок. Третій учасник конкурсу Мечкарев скурив 101 папіросок і занедужав так, що лежить у лічниці.

— **Людина змінена в камінь.** У лічниці в Празі перебуває Самуель Кон, який занедужав на невідому досі недугу. Його тіло помалу змінялось в камінну масу. Насамперед скаменіли

мязи на руках і ногах, а далі починає камяніти ціле тіло. Лікарі стоять безрадні супроти цього явища. Самуель Кон ще живе і його перевезуть до Берліна для спеціяльних лікарських дослідів.

— **Ріжні вісти.** У Ню Йорку помер у 64-ім році життя популярний композитор Карло Гаррі. — У Ню Йорку помер також відомий журналіст Карло Раєвський. — У Кирі Єгошуа в Палестині була бійка арабів із жидами. Арештовано 7 арабів. — В Льондоні бандити вбили поліціянта Кореса, у хвилині, коли він хотів арештувати цих бандитів.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (286) числі „Діла" зайшло кілька прикрих помилок, які подекуди викривлюють зміст. Так у передовій статті **„Клопіт з автономією"**, І. шпальта 20-ий рядок з долу, пропущено приіменник **„до"**. Дотичне речення повинно виглядати так: „Іл. Курєрок" має — так мовити — монополь на засування урядового становища **до** чехів і Чехословаччини". У третій шпальті тоїж статті, 7-ий рядок з долу, слово **„актуальности"** перекручено на „акуратности". — В статейці **„Вийшли на волю"**, в подяці адв. д-рові Вол. **Логушові**, перекручено його назвище на: Лобунові. — Під дописом з Перемишля **„Княжий город — княжеві церкви"** пропущено криптонім автора: **О. Б.** — В новинці **„Успіхи артистки українки"** (Марії Куренко) перекручено другу половину речення, яке повинно виглядати так: „...а тепер закінчено в Парижі й окіновану оперу „Фавст", де Марія Куренко теж співає".

СПОРТ

ГАКІВКА. Україна—Лехія 2:0 (0:0, 1:0, 1:0).

Перший виступ України в цьогорічних змаганнях у гаківці закінчився гарною перемогою над таким сильним противником, як Лехія (А-клясова друж.). До цих змагань виступила Україна у прегарних нових дресах в складі: Миколів (ворота), Ґофрик і Грещук (оборона), Труш, Дицьо, Юра (напад), резерв. Дмитерко. В першій терції Лехія сильно атакує, однак Миколів на воротах боронить певно і не дає Лехії стрілити голя. Дружина України тимчасом приходить до себе і починає щораз частіше загрожувати воротам противника. В другій терції зараз у першій мінуті Труш з перебою стріляє перші ворота для України. Гра в тім часі вирівнана, а стрілів з обох сторін боронять певно воротарі і не дають змоги змінити висліду. У третій терції Україна щораз частіше атакує і в 6. мін. Юра стріляє з подання Труша другі ворота для України. Ще кілька гарно переведених комбінацій з обох сторін і суддя п. Сабатовський кінчить змагання.

З грачів України на перше місце вибився Труш, який був найліпший на гришу, позатим Миколів на воротах. Оборона певна і тверда. Дицьо, який оце вперше цього року був на совгах, не виказав ще давньої форми, але назагал пізнати було, що це небуденний грач. Дмитерко вже тепер, здається, ліпший від Юри, який є за тяжкий; при совіснім тренінґу може Дмитерко вибитися на доброго грача.

Перемогу України приняла публика, яка зібралася у числі понад 300 душ, рясними оплесками.

Відплатні змагання з Лехією відбудуться заразже завтра, у пятницю 26. ц. м. в год. 11. передполуднем на ставі Світезь, а в неділю 28. ц. м. в год. 10.30 передпол. відбудуться там-же товариські змагання з Гасмонеєю.

—o—

Дописи.

БЕРЕЖАНЩИНА. **(Дещо про наші „Просвіти").** Польські часописи розписувались широко про те, мов би в Бережанщині самовільно ліквідувались читальні „Просвіти" і ликують з того приводу. Між іншим подано, що самовільно зліквідувалась читальня „Просвіти" в Нарлеві-селі. В імя правди можемо подати до загального відома, що у нас ні одна читальня „Просвіти" не зліквідувалась, а навпаки: всі читальні є чинні. В кількох лише селах наслідком агітації секти „суботників" і в Нарлеві-селі деякі люди, бажаючи заволодіти читальнею і її майном, на зборах робили бучі так, що або виділ мусів резиґнувати, ожидаючи нового вибору, або покищо читальня виділу не має. Все те безперечно доволі сумне, тому для всіх наших людей, а зокрема для нашого патріотичного духовенства це повинно бути притокою до якнайревнішої праці на культурно-освітнім і господарськім полі між народом.

Член читальні.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 26. грудня, год. 3 попол. „Кордіви", год. 7·30 вечором „Фіялка з Монмарт".

Субота, 27. грудня, год. 3·30 „Івась і Гануся"; година 7·30 веч. „Ніч в Сан-Себастіяно".

Неділя, 28. грудня, година 3·30 попол. „Фіялка з Монмарт"; година 7·30 веч. „Аїда".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця, 26 грудня, год. 3·30 „Корнеслідські дзвони", год. 7·30 вечором „Доротея Ангерман".

Субота, 27. грудня, год. 3·30 „Хоробрий вояк Швейк"; год. 7·30 вечером „Нова подружа умова".

Неділя, 28. грудня, година 3·30 попол. „Доротея Ангерман"; година 7·30 веч. „Нова подружа умова".

Малий Міський Театр:

Пятниця, 26. грудня, год. 3·30 попол. „Скандал у Савої", год 7·30 вечором „Перфуми моєї жінки".

Субота, 27. грудня, театр нечинний.

Неділя, 28 грудня, година 3·30 попол. „Перфуми моєї жінки"; година 7·30 веч. „Скандал у Савої".

Театр Новин (в салі кіна „Кольосей"):

Пятниця, 26. грудня, година 4·00 поп. „Тітка Карольця"; год. 7·30 веч. „Гільтайська трійця".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Капітан Крек" (Джон Беримур).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриг. Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма „Розкоші небезпеки" (Гар. Льойд).

ПАН: Останній роман (Ів. Петрович).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Король джезу".

ПАСАЖ: „Смертельна їзда циркових" за додатки.

ПРОМІНЬ: Вічне кохання", „Мертвий крик".

ФАТАМОРҐАНА: „Гальки".

ХИМЕРА: Шалені серця. Любов у природі.

СІНЛЕВЕ: Звонар із Нотр Даму (Льон Чаней).

УТІХА: Пат і Патахон як ґазетярі.

Програма радіо.

Пятниця 26. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 12·15 Концерт, 14·20, 17·15 Музика. **Стокгольм** (435,8) 15·30 Симфонічний концерт, 19·15 „Орфей у пеклі". **Москва** (1481) 19·30 „Демон" оп. Рубінштайна. **Лянгенберг** (472,4) 20·00 „Баль в опері" оп. Гайберґера. **Ляйпціг** (253,4) 20·00 „Міньон" оп. Томаса. **Льондон** (356,3) 21·00 „Срібний король" авд. Джонса та Германа. **Будапешт** (550,5) 17·00 Мадярські арії. **Ленінград** (1000) 17·30 Концерт, 1·30 Едісонські твори (скрипка) 22·30 Авд. про Туреччину. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Концерт. **Копенгаген** (281) 12·00, 14·40, 16·40 Концерт, 20·30 Транс. із театру „Льорі", 24·00 Ратушові дзвони. **Гамбург** (372,2) 15·30 Андерсенові казки з орх., 16·15 „Аве Марія" (з Бремн), 20·00 „Оп. баль". оп. Гайберґера. **Штутгарт** (360,1) 11·00 Сонати, 16·00 Концерт з Візбадену, 20·00 „Моя сестра і я" муз. песа Бенацького. **Берлін** (419) 16·00 Концерт капелі Кауфмана, 18·00 „Єдер айнмаль ін Шільда", 20·00 Концерт. **Харків** (426) 20·00 Симфонічний концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт, 21·15 Транс. із театру Сан Карльо в Неаполі. **Прага** (486,2) 9·00, 20·00 Транс. із салі Сметани. **Міляно** (500,8) 21·00 Хор, 22·10 „Св. Франц" ор. (сольо, хор, орх.). **Відень** (516,3) 17·30 Камеральна музика, 19·40 Спів Марії Герґард. **Москва** (1481) 19·30 „Демон" опера Рубінштайна. **Париж** (1724,1) 21·45 Фр. музика.

Субота 27. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 17·45 Авдиція для дітей, 20·30 Легка музика, 22·15 Шопенові твори **Гельсінгфорс** (221,4) 17·0 Музика для дітей, 19·30 Веселі пісоньки. **Ляйпціг** (253,4) 17·30 Концерт із Кенігсбергу, 19·30 Мандоліна. **Льондон** (261,3) 20·30 Срібний король, 23·45 Танкова музика. **Копенгаген** (281) 15·00 Концерт, 17·00 Тріо зірки копенг. клюбу, 20·00 Радіобаль, 24·00 Рат. дзвони. **Штутгарт** (360,1) 19·30 Вокальна авдиція, 20·30 Весела програма, 21·20 Великий концерт рад. **Букарешт** (394,2) 20·00 „Гофманові казки". **Берно Шв.** (403,8) 19·30 Камер. музика, 20·40 „Горобець на кривді" авд., 21·00 Швайц. нар. музика. **Берлін** (419) 18·30 Піяніст Гінце-Райнгольд, 0·30 Танкова музика. **Харків** (426) 16·00, 20·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 15·00 Попул. музика з Ґетеборґу, 16·00 Рец. і пісні, 18·30 Пісні Гести Екман, 20·30 Баль. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика, 17·00 Концерт, 19·40 „Натале дель Реденторе" орат. Перосія. **Прага** (486,2) 19·40 „Розвідка". **Ослью** (493,4) 22·05 Пісні. **Брюселя** (508,5) 21·30 Концерт. **Міляно** (500,8) 12·15 Муз. всячина, 20·30 Оперета. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Гайгера, 17·15 Квартет, 19·30 „Віолянта" оп. Корнгольда, 22·20 Джезбенд. **Мінхен** (532,9) 16·25 Легка музика. **Будапешт** (550,5) 9·15, 12·00 Концерт, 17·30 Балалайка, 20·00 Орхестра, 21·10 Хор. **Ленінград** (1000) 16·00 Нар. музика, 17·30 Смичковий квартет, 18·40 Оп. арії, 20·10 Концерт присв. Вівальдієву. **Москва** (1481) 12·00, 20·00, 21·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 10·00 Концерт із Консерваторії, 17·30 Танкова музика, 18·00 Концерт із „Ді Шателє", 21·45 Злочин і кара, 22·30 Концерт дутого квінтету.

Неділя 28. XII. 1930.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження. **Гельсінгфорс** (221,4) 9·00 Богослуження. **Льондон** (261,3) 16·30 Радіоорхестра. **Берлін** (419) 11·00 Робітнича Академія. **Харків** (426) 16·00 Концерт. **Стокгольм** (435,8) 13·45 Військова музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 17·00 Німецькі пісні. **Відень** (516,3) 11·05 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·10 Циганська музика. **Ленінград** (1000) 16·00 Пісні. **Москва** (1481) 12·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 13·00 Релігійні розмови.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Репертуар Нового Українського Театру дир. П. Карабіневича. 1096

Золочів:
- 26. XII. „Хмара".
- 28. XII. „Плач Ізраїля".

Зборів:
- 27. XII. „Танок Венери".
- 28. XII. „Шукаю мужа".
- 3. I. „Плач Ізраїля".

Поморяни:
- 27. XII. „Плач Ізраїля".
- 28. XII. „Шукаю мужа".
- 29. XII. „Ой не ходи Грицю".
- 30. XII. „Циганка Аза".
- 31. XII. „Запорожець за Дунаєм".
- 1. I. „Танок Венери".
- 2. I. „Хмара".

Озірна:
- 3. I. „Танок Венери".
- 7. I. „Хмара".
- 8. I. „Пан Твардовський".
- 9. I. „Воскресення".

Тернопіль:
- 4. I. **Відкриття сезону.** „Ой не ходи Грицю".
- 5. I. **Бенефіс Дружини.** „Плач Ізраїля".
- 10. I. „Циганка Аза".
- 11. I. „Хмара".

Струсів:
- 7. I. „Воскресення".
- 8. I. „Пан Твардовський".
- 9. I. „Плач Ізраїля".

Театр на зимовий сезон залишається в Тернополі. — В неділю дня 4. I. відкриває сезон народньою штукою „Ой не ходи Грицю".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПЛАТИМО високі ціни за золото, бриланти і перли Домбровскі-Розважевскі, Львів, (Готель Жоржа), вул. Академічна ч. 2. — Оцінка безплатно. 888 6—?

КОНЦИПІЄНТ АДВОК. з 3-літньою адвок. практикою шукає місця в адвоката з днем 15/1 1931 р. Зголошення до Адмін. „Діла" під „Я. О.". 1021 6-6

ОРІХИ волоські кл. 16·—, гриби вибрані 57·50, від гірський дічиний 23·—, рижки мариновані 16·—, пятикілеве опакування, франко післяплата. — Кооператива „Збут", Косів к. Коломиї. 1140 2—5

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 437

МАШИНА до писання „Adler" українсько-польська, оказійно на продаж. — Машинополь, Львів, вул. Сикстуська 9. 1149 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, специяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг (полова неміч) та лікарської косметики

ординує в скірних недугах
і т. д. від год. 8½—10, 14—16.
в косметиці від 10—11 і 16—18
в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові ждальні.

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська ч. 22, III. п. (біля Нар. Гостинниці).

Вінда до вжитку. **Телефон 38—90.**

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17. II. п.
Телеф. 65—73.

Безболісно пльомбує, лічить і виймає зуби. Скріплює розхитані зуби, робить штучні зуби в каучуку, золоті, платині і білім золоті найновішими системами. Пацієнтів з провінції полагоджує в найкоротшому часі — П. Т. Урядовцям і студентам знижені ціни. 1139 4—10

НАКЛАДНЯ SCHERL у БЕРЛІНІ

поручає слідуючі свої видавництва:

Berliner Lokalanzeiger. Der Tag. Berliner Nachtausgabe. Der Montag. Die Woche. Die Gartenlaube. Filmwelt. Sport im Bild. Scherls Magazin. Allgemeiner Wegweiser. Praktischer Wegweiser.

Адреса всіх видавництв така:

BERLIN SW 68 Zimmerstrasse 35—41.

В переписці треба зазначувати:

Ausland-Abteilung. Місця платности в Польщі: Банк для торговлі та промислу, Познань (чекове конто в ПКО ч. 200.490). Почтове конто у Берліні: **Berlin, N-o 3.111.** 56—?

Оголошення.

Дирекція приватної учительської семинарії в Ярославі пошукує учительок (-лів) до науки української мови і фізики. Посаду можна обняти негайно. Першенство мають кваліфіковані сили. — Зголошення до дирекції семинарії. 1155

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло" В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10